Skolelinux (møte med Høyre 14.06.2002)

Bedre læring med skolellinux

Skolellinuxprosjektet er nå inne i en avgjørende fase i prosjektets videre utvikling. Det er bygd opp et omfattend dugnadsapparat men dette aparatet trenger nå hjelp til å kunne følge opp de kvalitetskrav som forventes av språkfolk og lærere.

Skolelinux leverte nylig en forprosjektrapport som går gjennom og beskriver mulighetene med bruk av fri programvare og Linux i skolen. Rapporten konkluderer med at:

- Mange skoler bruker Linux i skolen i Norge, Sverige og Danmark.
- Norske skoler kan omdisponere over 175 millioner kroner fra innkjøp av programvare til lærere som har behov for etter- og videreutdanning og norskoversetting av programvare.
- Bruk av linux er den eneste måten man kan sikre brukerprogram på nynorsk og nordsamisk i skolen.

Skolelinuxprosjektet

Skolelinux-prosjektet har som mål å lage en programpakke som er spesielt tilpasset det norske skoleverket. Hensikten er å sikre læring med IKT, norsk språk og betydelige innsparinger.

For fire år siden fikk Høle barne- og ungdomsskule rundt 40 brukte datamaskiner i gave fra næringslivet. Skolen måtte telle antall lisenser som var i bruk på maskinene. De fikk etter kort tid et pålegg om å betale 45% av skolens driftsbudsjett i lisenser. Etter et kort rådslag med IKT-lærer ble Linux valg, og rektor kunne omdisponere 128.000 kroner til læremidler. At brukerprogrammene også var oversatt til nynorsk var en hyggelig og viktig fordel for skolen som har nynorskvedtak.

Læring med IKT

PC-dekningen har lenge vært brukt som et barometer på hvor bra IKT-bruken er i skolen. Det har vært et mindre fokus på hvordan IKT kan gi bedre læring. Skolelinux-prosjektet har tatt tak i dette med slagordet "læring med IKT". Vi har kartlagt hvilke programmer som læreren trenger og hvordan læringsmiljøet bør være. Våre erfaringer er:

- Det er behov for en rekke programmer tilpaset det enkelte fag. Skolelinux har i første omgang fokusert på 40-50 programmer som dekker læreplanene i skolen.
- Det er i liten grad bruk for omfattende kontoradministrative programmer før i videregående skole.
- Elevene går seg fort vekk i menyer og funksjoner. Dette er til hinder for læring forteller lærere og forskere som heller anbefaler enklere verktøy for tekst- og bildebehandling.

Rett språk gir rett fokus

I en læringssituasjon er det viktig at eleven ikke blir distrahert av at læremeteriell er på andre språk enn det språket eleven selv er i ferd med å lære. Spesielt gjelder dette for elever med lese- og skrive-vansker.

I en internasjonal sammenheng har både nynorsk og bokmål liten utbredelse, selv om vi omtaler nordsamisk som minoritetsspråket. Store internasjonale programvarefirma er lite interessert i å oversette programvare. Linux-systemer derimot finnes på mange språk. Programmene er enkle å oversette, og prisen for arbeidet er lav sammenliknet med hva produktleverandørene tar for samme jobben. Da åpen programvare er enkel å ta i bruk og lett og oversette, kan man lett tilpasse programmer til skolen selv om de er laget av andre. Dette er en kontraktsfestet mulighet.

Forskriftene til opplæringsloven og vedtak på Stortinget forutsetter at læremidlene i skolen er på både nynorsk og bokmål uavhengig om de er i trykt eller elektronisk utgave.

Skolen skal bruke penger på kunnskap!
Skoleverket bruker i dag i overkant av 175 millioner kroner hvert år på å kjøpe programvare til elevdatamaskinene. Dette er penger som går med kun til å kjøre operativsystem(Windows) og en kontoradministrativ pakke (vanligvis MS Office). Betydelige deler av driftsbudsjettet brukes på lisenser fra en eneste leverandør. Programvaren fører med seg en stor grad av ustabilitet, sikkerhetsproblemer og driftsstans. Det er også slik at elevene lett kan gjøre endringer på maskinene - og ødelegger for de elevene som skal bruke maskinen timen etterpå.

Skoler som har byttet til Linux har halvert tiden som brukes til IKT-drift. Skolene dobler levetiden på datamaskinene, og kan effektivt utnytte brukte datamaskiner fra næringslivet. Dette gir rom for store omdisponeringer til satsing på innholdet i skolen. Linux øker muligheten for etter- og viderutdanning av lærere i f.eks. IKT.

Utveksling av kunnskap
Skolelinux er noe mer enn en programpakke. Det er etablert flere innføringsprosjekter i Norge. Et av de mer sentrale er Nynorsk inn i IKT-opplæringa. Et annet er Skolelinux-samarbeidet på Østlandet. Holumskoden skole i Nittedal har sluttet seg til dette samarbeidet der IKT-ansvarlige deler kunnskap og erfaringer med åpen kildekodeprogrammer i skolen.

Grunnlag for ny næring
En forutsetning for læring er at kunnskapen er fri, og tilgjengelig - enten det gjelder bruk av Newtons lover i naturfaget, eller kjennskap til Norges lover fra 1814. Innsikt gir mulighen til å bygge på hva andre har erfart enten det gjelder fysikkens lover, eller historiske kjennsgjerninger. Åpenhet i utdanningen gir unge mennesker virkemidlene for å skape framtida. Ved bruk av åpen kildekodeprogrammer finner man opp hjulet en eneste gang. Hele budsjettet brukes til utvikling, produktforedling og innovasjon. Skolelinux ønsker å øke fokus på IKT-bruk som fremmer læring, kreativitet, og skaperevne. Muligheten for å skape er verdt mye mer penger enn å konsumere alt fra ett sted.

Hva har vi fått til?
Vi er i ferd med å gjøre ferdig første version av skolelinux. Dette er en fullstendig programpakke som har over 340 nynorsk og bokmålsoversatte program. Rundt 50 programmer er tilpasset forskjellige fag som matematikk, naturfag eller norsk. I tillegg er nettleser, epostleser og kontorprogrammer oversatt til nordsamisk. Linux har blitt enklere å ta i bruk.

Ferden videre
Utfordringen fremover blir å vedlikeholde det arbeidet som har blitt lagt ned i Skolelinux. Vi ønsker finansiering av bedre kvalitetssikring og oversetting slik Språkrådet anbefaler. Det er behov for mere systemtest og noe utvikling. Videre har det Svenske skolverket uttrykt ønske om et utvidet samarbeide i et nordisk prosjekt. Rund 60 frivillige har fokusere på å gjøre Linux til et enda bedre verktøy for skolen. Derfor har vi søkt Utdannings departementet om 13 000 timer (ca 10 millioner) til kvalitetssikring av eksisterende oversettelser, vedlikehold og oppdatering av prosjektet. I Neste omgang vil det være behov for 20 000 timer på årlig basis til vedlikehold av nynorsk og bokmål samt 10.000 timer for tilrettelegging og kvalitetssikring av systemene til bruk i skolen.

Med disse pengene tror vi skolelinuxprosjektet kan bidra til bedre og rimeligere bruk av IT i skolen.